

Herdenkingsmonument
Bij Egmondstraat 5
6881 MK Velp

Monumentgegevens

Monumentnummer 0000273
Inschrijving register 7 september 2012
Kadastrale aanduiding Velp F 1213

Herdenkingsmonument:

Bestaande uit een bevrijdingsboom met gedenkteken.

De oorspronkelijke boom uit 1945 is wegens ziekte vervangen. Het gedenkteken uit 1946 is in 1995 gerestaureerd.

Historie en ligging:

Ten zuiden van de Veluwezoom en ten westen van Rheden ligt het dorp Velp (gemeente Rheden). In deze relatief groene omgeving ligt de wijk Daalhuizen, in van Velp. Daalhuizen bestaat uit de drie voormalige landgoederen Rozenhagen, Schoonenberg en Daalhuizen. Sinds 1900 is het gebied getransformeerd tot woonwijk, inclusief allerlei winkels en nijverheid in de twintigste eeuw (waarvan het grootste deel inmiddels verdwenen is) en diverse kantoren. De wijk Daalhuizen heeft een aantal hoofdwegen, waaronder de Arnhemsestraatweg, de Ringallee en de Daalhuizerweg, en diverse kleinere straten, zoals de Egmondstraat. De Egmondstraat is gelegen tussen de Ringallee, de Torckstraat en de Van Pallandtstraat en maakt deel uit van de als gemeentelijk monument beschermde wijk met middenstandswoningen uit de vroege jaren twintig, met invloeden van de stijl van de Amsterdamse School. De straat heeft in het midden een groen plein met nagenoeg de vorm van een driehoek.

Het herdenkingsmonument, ook wel oorlogsmonument of bevrijdingsmonument genoemd, is gelegen aan de zuidkant van het plein in de Egmondstraat, nabij huisnummer 5.

Op 16 april 1945 om 6.10 uur reden de bevrijders via de Ringallee de Egmondstraat in om Velp te bevrijden van de Duitse bezetters. Daarom besloten inwoners van de Egmondstraat en omgeving kort na de Tweede Wereldoorlog om juist op deze plek, op het pleintje, een boom te planten ter herinnering aan de bevrijding van Velp. Het initiatief om deze 'bevrijdingsboom' te planten was afkomstig van de familie Spohr. Na het planten van de boom werd een collecte gehouden in de buurt, want men wilde graag een gedenkteken bij de boom plaatsen. Op 5 mei 1946 vroeg de heer H. W. Witteveen, woonachtig aan de Egmondstraat 9 een vergunning aan voor de bouw van een voetmuurtje met een hekwerkje in het gemeentelijk plantsoen in de straat. Op 23 mei 1946 verleende de gemeente Rheden de bouwvergunning, na het advies van 'den Directeur van het Bouw- en Woningtoezicht' en volgens 'art. 6 der Woningwet'. In 1946 werd rondom de boom een cirkelvormig voetmuurtje met smeedijzeren hekwerk naar ontwerp van Witteveen toegevoegd. Vermoedelijk werd de lage stenen onderbouw gemetseld door de firma Meijrink en het metalen hekwerkje uitgevoerd door de smid Gerritsen. Ene heer Jacobs, woonachtig in de Koningstraat te Velp, heeft het gedenkteken verguld. De feestelijke onthulling van het gedenkteken in 1946 werd gevierd met muziek in de buurt. Het herdenkingsmonument in de Egmondstraat herinnert niet, zoals de andere

herdenkingsmonumenten in Velp, aan de slachtoffers van de Twee Wereldoorlog. Met dit monument wordt niet één specifieke groep van personen herdacht, maar de bevrijding van het dorp Velp in het algemeen.

De Velpenaar Ben Stevens, die precies op het moment van de bevrijding van Velp op 16 april 1945 om 6.10 uur geboren werd, legde jaarlijks op 16 april bloemen bij het gedenkteken. In 1970, precies vijftientig jaar na de bevrijding, werd een speciale herdenking georganiseerd waarbij de eerste kranslegging bij het monument in de Egmondstraat plaatsvond. Sinds 1970 worden jaarlijks op 16 april bloemen gelegd door diverse partijen, waaronder particulieren, de vereniging Velp voor Oranje en de wijkvereniging Daalhuizen-Oost. Op 16 april 2005 en 2010 werden daarnaast ook uitgebreide herdenkingen gehouden ter gelegenheid van de bevrijding van Velp. Sinds de oprichting heeft het herdenkingsmonument enkele wijzigingen ondergaan. De oorspronkelijke boom uit 1945 werd ziek en werd vervangen door de huidige boom, in de volkstaal Wilhelminaboom genoemd. Het gedenkteken werd in 1995 gerestaureerd.

Plattegrond en opbouw:

Het herdenkingsmonument, bestaat uit een klein plantsoen met een centraal geplaatste boom omringd door een laag opstaand muurtje met een hekwerkje opgetrokken op een cirkelvormig grondplan met een doorsnede van circa drie meter. De indeling van het bevrijdingsmonument is symmetrisch. Het lage muurtje bestaat uit een gele bakstenen opstand, een randje met een aan de bovenzijde afgeplatte ezelsrug van grijs beton bedekt met steenslag, waarop een donkergroen geschilderd smeedijzeren hekwerk geplaatst is. Het ontwerp van het eenvoudig vormgegeven hekwerk bestaat uit sobere horizontale lijnen op diverse gedragen door smeedijzeren cirkels. De voorzijde van het herdenkingsmonument wordt duidelijk gemarkeerd door het gedenkteken: aan de voorkant van de cirkel is het hekwerk voorzien van een metalen, crème/lichtgeel geschilderde oprijzende halve zon met de datum 16-4-1945.

Reden van plaatsing

Herdenkingsmonument bestaande uit een bevrijdingsboom met gedenkteken.

Stedenbouwkundige criteria:

- Het herdenkingsmonument is van belang voor de gemeente Rheden in het algemeen en voor het dorp Velp in het bijzonder als beeldbepalend onderdeel van de historische bebouwing en het centrale plantsoen aan de Egmondstraat te Velp, en als markering van de plek waar de Geallieerden in 1945 Velp binnenkwamen.

Architectuurhistorische criteria:

- Het herdenkingsmonument is in zijn geheel (dus boom met hekwerk en gedenkteken) van belang voor de gemeente Rheden in het algemeen en voor het dorp Velp in het bijzonder, als relatief gaaf bewaard gebleven voorbeeld van een oorlogsmonument uit de Wederopbouwperiode.
- Het object is van belang vanwege de karakteristieke vormgeving en zorgvuldige detaillering. Kenmerkend voor de architectuur van oorlogsmonumenten is de veelal sobere, doch hoogwaardige vormgeving van deze objecten.
- Het bouwwerk is van belang voor het dorp Velp en de gemeente Rheden als goed voorbeeld van een object uit de Wederopbouwperiode door de karakteristieke combinatie van traditionele en moderne bouwmaterialen en constructies (metaal, baksteen en beton).

Cultuurhistorische criteria:

- Het herdenkingsmonument uit 1945-1946 is, in zijn geheel, van algemeen historisch belang voor de gemeente Rheden in het algemeen en voor het dorp Velp in het bijzonder als tastbaar stuk geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog in Velp.

Dit vroeg naoorlogse herdenkingsmonument is opgericht en gefinancierd voor en door de bewoners van de egmondstraat en omgeving en neemt derhalve een belangrijke plaats in binnen de lokale geschiedenis van Velp.

- Het herdenkingsmonument is bijzonder omdat dit, van alle oorlogs- en herdenkingsmonumenten die in Velp aanwezig zijn, één van de weinige monumenten is die herinnert aan de bevrijding van Velp op 16 april 1945. Derhalve is dit object van belang voor het dorp Velp en de gemeente Rheden vanwege de typologische waarde, alsmede de zeldzaamheidswaarde.

Het object aan de Egmondstraat nabij nummer 5 te Velp voldoet aan de basisnormen en aan de meerwaarden 1a, 1d, 2b, 3a en 3c. Op grond hiervan voldoet het herdenkingsmonument aan het gestelde in artikel 1, sub a, b en c van de gemeentelijke monumentenverordening van de gemeente Rheden.

Herdenkingsmonument – 2016 Foto: Cees Alberts / fotoclub Veluwezoom © CC BY-NC-ND